

Kansallinen syöpästrategia huomioi ikääntyneet syöpään sairastuneet

MARIA NUOTIO

LT, geriatrion professori ja ylilääkäri

Turun yliopisto ja Tyks, geriatrion vastuulue lääkäritoimituksen jäsen

Yhä suurempi osa syöpään sairastuneista on iäkkäitä, usein yli 75-vuotiaita (1). Ikääntyessä yleistyvät monisairastavuus sekä geriatriset oireyhtymät, kuten muistisairaudet ja gerastenia. Terveystenhuollon ammattilaisilta ja koko palvelujärjestelmältä edellytetään valmiuksia vastata tämän potilasryhmän erityistarpeisiin.

Syksyllä 2025 valmistui Kansallinen syöpästrategia vuosille 2026–2035: Yhdessä syöpää vastaan – Ihmislähtöistä syövän ehkäisyä ja hoitoa. Se tarkastelee ikääntyneitä strategian läpileikkaavassa yhdenvertaisuusosatavoitteessa (2).

Strategia painottaa, ettei kronologinen ikä sinänsä ole syy rajata hoitoa. Sitä vastoin tieto toimintakyvystä on nostettu keskiöön tutkimus- ja hoitoratkaisuja tehtäessä.

Toimintakyvyn arvioissa tulisi tunnistaa hauraat iäkkäät ja ohjata heidät kohdennettuun geriatriseen arvioon (3,4), joka auttaa päätöksenteossa ja yksilöllisen hoito- ja kuntoutussuunnitelman laadinnassa.

Geriatrisen arvion keskeisenä tavoitteena on parantaa potilaan edellytyksiä toipua raskaista hoidoista (2–4). Toisaalta oikea-aikaisella päätöksellä palliatiivisesta hoidosta potilas välttyy tarpeettomalta kärsimykseltä.

Potilaiden osallisuutta hoitopäätösten tekoon vahvistetaan. Ikääntyvien kohdalla tämä merkitsee usein läheisten ottamista mukaan keskusteluihin.

Strategiassa suositellaan, että toimintakykytietoa kerätään jo perusterveydenhuollossa, jotta se voitaisiin kirjata erikoisairaanhoidon läheteeseen. Kaikissa syövänhoidon yksiköissä tulisi olla mahdollisuus tarjota soveltuville potilaille geriatris-onkologinen arviointi. Perusterveydenhuollosta tulisi puolestaan voida konsultoida geriatris-onkologista tiimiä.

Psykososiaalista tukea, kuntoutusta sekä palliatiivista hoitoa tulisi olla saatavilla kaikille syöpään sairastuneille.

Nopeasti kehittyvä syövänhoito ja kasvava ikääntyneiden syöpään sairastuneiden määrä edellyttävät moniammatillisen geriatrisen osaamisen vahvistamista koko palvelujärjestelmässä.

Strategian mukaan osaamisen tulisi kehittyä nopeasti. Tarvitaan rakentavaa yhteistyötä hyvinvointi-alueiden ja koulutusorganisaatioiden, kuten yliopistojen ja korkeakoulujen, välillä.

Syöpästrategia painottaa osaamisen kehittämistä ja uramallien vahvistamista myös geriatrisessa onkologiassa. Kehitystyön tueksi tarvitaan implementaatiotutkimusta hoitomallien toimivuuden ja vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Onkogeriatria on geriatrion osa-alue, joka on saanut viime vuosina enenevää huomiota. Se sisältyy myös tuoreisiin yhteiseurooppalaisiin geriatrion erikoistumiskoulutusvaatimuksiin (5). On tärkeää, että Suomi seuraa tiiviisti alan kansainvälistä kehitystä.

Geriatrisen osaamisen ja geriatris-onkologisen yhteistyön tarve on lisääntyvästi tiedostettu onkologisia hoitoja ja syöpäkirurgiaa toteutavilla erikoisaloilla. Toiminta on kuitenkin vielä monin paikoin haavoittuvaa ja koulutusmahdollisuudet vähäisiä.

Strategia haastaa hyvinvointialueita ottamaan vastuuta tavoitteiden toteutumisesta. Tarvitaan koulutuspaikkoja ja näihin koulutajaerikoislääkärien sekä erikoistuvien lääkärin ja koko geriatris-onkologisen tiimin työskentelymahdollisuuksia.

Syöpästrategiassa tätä myös seurataan. On huolehdittava, ettei ikääntyvien syöpään sairastuneiden hyväksi tehtävä arvokas uudistustyö jää hyvinvointialueiden talousvaikeuksien ja koulutukseen kohdistuvien leikkausten jalkoihin. Tähän tarvitaan viisasta ja visionääristä johtajuutta. •

Kirjoittaja on ollut mukana kansallisen syöpästrategian valmistelutyössä. Kiitokset työssä myös mukana olleille Hanna Kermiselle, Kaisa Lehtomäelle ja Hanna Viitalalle.

KIRJALLISUUTTA

- 1 Seppä K, Lappi-Heikkinen S, Johanssen S, Malila N, Pitkäniemi J. Syöpä 2023. Tilastoraportti Suomen syöpätilanteesta (julkaistu 5.6.2025). syoparekisteri.fi
- 2 Sosiaali- ja terveysministeriö 2025. Yhdessä syöpää vastaan – Ihmislähtöistä syövän ehkäisyä ja hoitoa. Kansallinen syöpästrategia 2026–2035. stm.fi
- 3 Kerminen H, Hellman-Bronstein A, Hakala E, Lehtomäki K, Bärlund M. Geriatrin rooli syöpäpotilaan moniammatillisessa hoidossa. Duodecim 2023;139:1967–74.
- 4 Lehtomäki K, Bärlund M. Iäkkäiden syöpäpotilaiden hoidon vaikuttavuus paranee toimintatapoja muuttamalla. Suom Lääkäril 2024;79:e39094. www.laakarilehti.fi/e39094
- 5 European Union of Medical Specialists. Training requirements for the specialty of geriatric medicine. UEMS2025/29. uemsgeriaticmedicine.org

SIDONNAISUDET

Maria Nuotio: Konsultointi (Amgen, Nutricia, Ontex), luentopakkiot (Professio, Fispn ry, Suomen Geriatrit ry), muu (UEMS: geriatrion osaston Suomen edustaja, Fragility Fracture Network, Scientific committee, European steering committee, Lääkäriliitto: Muistisairauksien erityispätevyystoimikunnan jäsen, STM: Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn koordinaattoryhmän jäsen).